

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Секо Сергій Олександрович**, 1996 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2020 році закінчив Університет державної фіскальної служби України за спеціальністю «Право». працює фізичною особою-підприємцем (м. Ірпінь, Київська обл.), виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від «29» квітня 2026 року № 524, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –	Дарії Вітюк , доктора юридичних наук, доцента, проректора з навчально-виховної роботи та професійного розвитку Державного податкового університету
Рецензентів –	Наталії Лугіної , кандидата юридичних наук, доцента, заступника директора з навчально-методичної роботи навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Любові Омельчук , кандидата юридичних наук, доцента, заступника директора з навчально-організаційної роботи навчально-наукового інституту права Державного податкового університету
Офіційних опонентів –	Віктора Конопельського , доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ Юрія Левченка , кандидата юридичних наук, професора, професора кафедри кримінології та інформаційних технологій Національної академії внутрішніх справ,

на засіданні «04» червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Секу Сергію Олександровичу** на підставі публічного захисту дисертації «**Організована злочинність у сфері економіки: кримінологічна характеристика**» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор **Топчій Віталій**

Васильович, професор кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, які відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем кримінологічної характеристики організованої злочинності у сфері економіки, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше обґрунтовано інституційну модель Національного координатора у сфері боротьби з організованою злочинністю (Міжвідомчої координаційної комісії). Запропоновано авторський підхід до законодавчого закріплення його статусу шляхом внесення змін до Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», що передбачає перехід від ситуативної міжвідомчої взаємодії до стратегічного планування, а також передбачає обов'язковість врахування його стратегічних рішень, розмежування координаційних і процесуальних повноважень та функціонування єдиної інформаційно-аналітичної системи; обґрунтовано доцільність формування у структурі БЕБ контррозвідувального аналітичного сегмента як спеціалізованого напрямку діяльності, спрямованого на виявлення та попередження економічних операцій, пов'язаних із гібридним впливом держави-агресора, що, на відміну від існуючих підходів, передбачає системну ідентифікацію схем обходу міжнародних санкцій, використання національної фінансової системи у транснаціональних кримінальних мережах та залучення суб'єктів господарювання до прихованого фінансування незаконної економічної діяльності.

За свої змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувач має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Секо С. О. Трансформація уявлень про організовану злочинність у сучасній кримінально-правовій доктрині. *Журнал східноєвропейського права*. 2026. № 142. С. 191–198. URL: <http://easternlaw.com.ua/wp->

content/uploads/2026/01/seko_142.pdf

2. Секо С. О. Кримінологічна характеристика та попередження економічної організованої злочинності. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 134. С. 248–253. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2025/05/seko_134.pdf

3. Секо С. О. Кримінологічна характеристика організованої злочинності у сфері економіки. *Ірпінський юридичний часопис*. 2024. Вип. 4 (17). С. 191–199. URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/295/306>

4. Секо С. О. Проблеми боротьби з організованою злочинністю у сфері економічної діяльності. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. № 10 (10). С. 275–282. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/18029/18086>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Конопельський Віктор Ярославович**, завідувач кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Потребує поглибленої розробки й віктимологічна складова, яка включає проблеми жертви злочинного посягання, віктимності та віктимізації, а також аналіз віктимологічних факторів, віктимологічного потенціалу, віктимологічної поведінки («інверсія жертви») з розробленням дієвих заходів віктимологічного запобігання. У цьому контексті проблематики предмету дослідження, видається за необхідне зосередити увагу на методиці побудови віктимологічного моніторингу криміногенної ситуації організованої злочинності у сфері економіки в Україні, яка передбачає реалізацію принципів віктимологічного спостереження з урахуванням специфіки регіональних аспектів кримінологічної ситуації такої злочинності.

У висновках, як того вимагає МОН України, бажано чітко викласти рекомендації щодо їх використання, порівняти їх з результатами вітчизняних та зарубіжних праць, обґрунтувавши їх достовірність.

2. Проводячи доктринальне дослідження поняття та сутності організованої злочинності в сфері економіки, авторові бажано було б більш детально зупинитися на категорії «національна безпека», адже саме вона має важливе значення в умовах сьогодення для розробки заходів запобігання, виступаючи саме основою останніх. Це поняття виконує методологічну функцію, позаяк виступає як концептуальна ідея для пояснення тих чи інших конкретних процесів і явищ соціальної реальності й побудови окремих теоретичних моделей, які описують певні суспільні процеси у сфері безпеки. Тому, саме в умовах воєнного стану, війни, захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз набуває особливого значення. Не виключенням стала й організована злочинність у сфері економіки в Україні.

3. На сторінці 12 дисертації наукова новизна одержаних результатів в рубриці вперше дисертантом представлено авторську редакцію інституційної моделі Національного координатора у сфері боротьби з організованою злочинністю (Міжвідомчої координаційної комісії) до законодавчого закріплення його статусу шляхом внесення змін до Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» із головними завданнями: удосконалення нормативно-правового забезпечення; формування системи інституційного забезпечення; запровадження механізмів координації та взаємодії; інформаційно-аналітичне, наукове та кадрове забезпечення органів сектору безпеки; залучення громадськості; міжнародне співробітництво. Дисертаційна робота тільки би виграла, якщо б автор проєкт даної Стратегії виніс у додатки до дисертації та спрямував до відповідного Комітету Верховної ради України.

4. На жаль, дослідженням теоретичних та практичних засад запобігання організованої злочинності у сфері економіки в Україні майже не було охоплено такий важливий його аспект як латентність, яка згадується автором лише фрагментарно у контексті окремих питань дослідження (с. 35, 37, 76.). Остання є суттєвим функціональним елементом механізму запобігання кримінальним правопорушенням в цілому. Тому хиби цього аспекту організації та здійснення кримінологічного впливу здатні чинити специфічний вплив на поширення організаційно-управлінських, правових детермінант організованої злочинності та знижувати, таким чином, ефективність реалізації правоохоронними органами кримінологічно-запобіжної функції.

Офіційний опонент – кандидат юридичних наук, професор **Левченко Юрій Олександрович**, професор кафедри кримінології та інформаційних технологій Національної академії внутрішніх справ, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Аргументи автора на користь актуальності теми дослідження були б більш переконливими за умови відображення в дисертації даних офіційної статистики, які б не тільки вказували на зареєстрований масив вчинених кримінальних правопорушень організованими групами й злочинними організаціями у сфері економіки в Україні, а й ілюстрували б проблемні питання запобігання, виявлення, розслідування й притягнення до кримінальної відповідальності суб'єктів їх вчинення (с. 11–12). Також видається за необхідне зазначити зарубіжних вчених та країни, досвід яких вивчався автором.

2. Автор фрагментарно розглядає та аналізує категорію «кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень», зробивши акцент лише на її елементно-компонентному складі, хоча виходячи зі змісту розділів дисертації саме вона є предметом і основним результатом дослідження. Варто звернути увагу, що протягом усього періоду розвитку уявлень про кримінологічну характеристику вчені були єдині, мабуть, тільки у визнанні наукового значення даної категорії та її системного характеру. Натомість немає ясності в питаннях, чи є кримінологічна характеристика продуктом практичної діяльності із виявлення та розслідування конкретного кримінального правопорушення, чи вона – результат наукового узагальнення певної категорії кримінальних

провадження; чи є вона результатом кримінологічного аналізу в аспекті предмета дослідження (розділ 2 дисертації) або представляє його запобіжну програму (розділ 3 дисертації); яке її методологічне і методичне значення тощо. Ці питання є принциповими, тому уникати їх не потрібно.

3. Злочинна діяльність – це спосіб існування певної частини суспільства, процедура її життєзабезпечення, а не тільки конкретні акти з досягнення окремих злочинних цілей (А. П. Закалок, А. Ф. Зелінський, О. М. Костенко, В. О. Туляков). Виходячи з такого загального наукового тлумачення злочинності, необхідним є вивчення організованої економічної діяльності як протиправного явища, тобто мотив, мету, засоби та способи досягнення цієї мети, послідовність дій, об'єкт, суб'єкт діяльності, сам кримінальний протиправний процес (механізм), результат, не обмежуючись вивченням окремих актів злочинної поведінки. А тому на погляд опонента, автору варто було б розкрити найбільш небезпечні способи протиправних дій, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями у сфері економіки.

4. Розділ 3 дисертації традиційно включає в себе розгляд загальносоціальних та спеціально-кримінологічних заходів запобігання. Поряд з цим авторові бажано було б розглянути й індивідуально-профілактичні заходи запобігання (особливо лідерів організованих груп та злочинних організацій), що носять упереджувальну спрямованість, проводяться з метою «позитивної корекції особи», завчасного виявлення й усунення явищ і процесів, які потенційно можуть трансформуватись у детермінанти організованої злочинності, дати поштовх для розвитку корисливої спрямованості особи, насильницького її прояву з подальшою згуртованістю у групи. Така діяльність обмежує вплив криміногенного середовища на осіб із нестійкою системою цінностей, стримує формування та розвиток організованої спрямованості насильницького прояву, усуває недоліки захисту матеріальних цінностей, удосконалює навички особистої безпеки громадян та здійснюється на стратегіях компромісу або силового впливу.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Лугіна Наталія Анатоліївна**, заступник директора з навчально-методичної роботи навчально-наукового інституту права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Попри безумовну наукову цінність проведеного дослідження, окремі положення дисертації, присвячені механізмам функціонування організованої злочинності у сфері економіки в умовах цифровізації, потребували б більш детального аналізу сучасних технологічних інструментів, які використовуються злочинними структурами, зокрема механізмів використання криптовалют, цифрових фінансових платформ, технологій анонімізації транзакцій та штучного інтелекту. Враховуючи динамічний розвиток цифрової економіки, така деталізація могла б суттєво посилити прикладний характер дослідження.

2. У роботі значна увага приділяється питанням удосконалення діяльності Бюро економічної безпеки України та міжвідомчої координації, однак окремі пропозиції щодо створення нових координаційних механізмів, зокрема

інституційної моделі Національного координатора у сфері боротьби з організованою злочинністю, мають переважно концептуальний характер. У зв'язку з цим доцільним виглядало б більш детальне розкриття практичних механізмів реалізації запропонованої моделі, її взаємодії з уже існуючими суб'єктами системи забезпечення економічної безпеки та можливих ризиків дублювання повноважень.

3. Аналізуючи зарубіжний досвід протидії організованій злочинності у сфері економіки, автор обґрунтовано звертається до практик окремих європейських держав та міжнародних інституцій. Водночас порівняльно-правовий аспект дослідження міг би бути розширений шляхом більш глибокого аналізу практики держав, які мають значний досвід функціонування спеціалізованих фінансово-аналітичних та антикримінальних структур у кризових або воєнних умовах. Це дозволило б посилити аргументацію окремих авторських пропозицій щодо модернізації національної системи протидії організованій економічній злочинності.

4. Окремі положення дисертаційного дослідження мають дещо прогностичний і доктринальний характер, особливо у частині оцінки подальших тенденцій розвитку організованої злочинності у сфері економіки в умовах післявоєнної відбудови України. У зв'язку з цим доцільним могло б бути ширше використання емпіричних соціологічних або експертних методів дослідження, що дозволило б додатково підтвердити окремі авторські висновки щодо перспектив трансформації організованої економічної злочинності та ефективності запропонованих механізмів протидії.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Омельчук Любов Василівна**, заступник директора з навчально-організаційної роботи навчально-наукового інституту права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. На нашу думку, окремі положення, визначені автором як результати, отримані «вперше», потребують додаткового обґрунтування під час припідного захисту. Йдеться, зокрема, про аналітично-орієнтовані моделі діяльності БГБ, міжвідомчу координацію, які вже частково були предметом дослідження у працях із проблем економічної безпеки та правоохоронної діяльності, а тому дисертанту варто навести додаткову аргументацію відмежування запропонованих автором положень від попередніх наукових підходів.

2. Дискусійним видається питання щодо достатнього розмежування в роботі категорій «економічна злочинність», «організована злочинність у сфері економіки», «тіньова економіка» та «організована економічна злочинність». Зокрема, у підрозділі 2.1 автор зазначає, що «економічна злочинність виступає фундаментальним “хребтом” організованої злочинності» (с. 75), фактично наділяючи економічну злочинність ознаками системоутворюючого явища щодо організованих форм кримінальної діяльності. Водночас у межах кримінологічної науки зазначені категорії мають різний предметний зміст та різні критерії класифікації, а тому окремі висновки, одержані дисертантом, можуть створювати враження часткового змішування суміжних категорій, що

потребує більш чіткого концептуального розмежування під час прилюдного захисту.

3. Аналіз Розділу 2 дисертації свідчить, що кримінологічна оцінка дисертантом сучасних проявів організованої злочинності у сфері економіки значною мірою зосереджується на загальних процесах трансформації злочинності, цифровізації та інституційних змінах. При цьому менш детально розкрито класичні елементи кримінологічної характеристики: структуру, територіальну поширеність, динаміку окремих видів злочинів, типологію учасників організованих груп та кримінологічний портрет особи злочинця. З огляду на заявлений предмет та об'єкт дисертації більш ґрунтовний аналіз саме цих складових дозволив би посилити кримінологічну складову дослідження, яка подекуди є фрагментарною.

4. Певну наукову дискусію викликає запропонована автором модель «життєвого циклу організованої економічної злочинної діяльності» (с. 172), відповідно до якої злочинні схеми проходять етапи створення інфраструктури, масштабування, легалізації доходів та трансформації. Попри евристичну цінність такого підходу, у дисертації недостатньо показано його емпіричну універсальність для різних видів організованої злочинності у сфері економіки. Не цілком очевидно, чи однаково ефективно ця модель може застосовуватися щодо податкових, фінансових, митних, кібереконімічних тощо схем.

5. На нашу думку, окремі положення дисертації демонструють переважання безпекового підходу над власне кримінологічним аналізом. Так, організована злочинність у сфері економіки розглядається як «інструмент гібридної війни» та загроза фінансово-економічному суверенітету держави. Безумовно, в умовах воєнного стану такий підхід є виправданим, однак його домінування інколи відсуває на другий план традиційні кримінологічні детермінанти – соціальні, економічні, психологічні та поведінкові чинники. У зв'язку з цим виникає питання щодо балансу між безпековою та кримінологічною складовими дослідження, яке потребує додаткового роз'яснення дисертантом.

6. У межах Розділу 3 дисертант значну увагу приділяє реформуванню БЕБ України, міжвідомчій взаємодії, аналітичним моделям та функціонуванню координаційних механізмів. Підтримуючи слушність висловлених пропозицій, зауважимо, що запропоновані положення за своєю природою «тяжіють» до адміністративно-правової проблематики, що породжує дискусію щодо їх безпосереднього зв'язку із предметом кримінологічного дослідження.

7. Попри заявлене у Вступі автором використання значного масиву статистичних матеріалів та аналіз понад 80 судових рішень (с. 11-12), у роботі недостатньо деталізовано критерії їх відбору, часові межі, структуру вибірки та принципи забезпечення репрезентативності емпіричної бази, а також відсутній відповідний додаток, який би відображав результати вивчення проаналізованої судової практики. Крім того, у дослідженні не використано соціологічний інструментарій, зокрема, анкетування або ж опитування практичних працівників, що традиційно посилює кримінологічні дослідження. За таких умов окремі висновки можуть сприйматися як недостатньо емпірично

аргументовані.

Голова ради – доктор юридичних наук, доцент **Вітюк Дарія Любомирівна**, проректор з навчально-виховної роботи та професійного розвитку Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» НЕМАЄ членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Сергію Секу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Дарія ВІТЮК

